Ympäristöministeriö
Lainsäädäntöneuvos Erja Werdi
Ylijohtajan sijainen, ympäristöneuvos Saara Bäck

Ympäristöministeriön vastine perustuslakivaliokunnan lausuntoon

Tässä muistiossa vastataan perustuslakivaliokunnan ympäristövaliokunnalle antamaan lausuntoon PeVL 45/2016 vp – HE 128/2016 vp. Kuultavana eduskunnan perustuslakivaliokunnassa ovat olleet professori emeritus Hidèn ja professori Ojanen. Lisäksi lausunnon ovat antaneet professori Lavapuro ja professori Mäenpää.

Lausunnon mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä. Vastine on jaoteltu perustuslakivaliokunnan lausuntoon sisältyvien huomioiden mukaiseen järjestykseen.

1. Ehdotettu poikkeamissääntely 156 d §, *ja*-sanan vaihtaminen *tai*-sanaksi

Poikkeamissääntely ehdotetaan kohdistuvan vain 156 a §:ssä tarkoitetuille alueille. Tämä supistaisi poikkeamisen alaa verrattuna nykyiseen sääntelyyn. Ehdotetussa 156 b §:ssä tarkoitetuille alueille ei ehdoteta poikkeamismahdollisuutta lain vaatimuksesta. Muutokset koskisivat ennen vuotta 2004 voimassa olleisiin rakentamisajankohdan mukaisiin vaatimuksiin tai myönnettyyn rakennuslupaan perustuvia jätevesien käsittelyjärjestelmiä koskevaa sääntelyä.

Pykälässä ehdotetaan, että talousjätevesien vähäisen määrän sijasta kyseessä tulisi olla huomattavan vähäinen määrä, jotta poikkeaminen voitaisiin myöntää yksin määrällisen arvion perusteella. Toisena poikkeamisen edellytyksenä olevaa kohtuuttomuuden huomioon ottavaa sääntelyä ei ehdoteta muutettavan.

Ympäristöministeriö katsoo, että pykälässä ehdotettu *ja*-sanan muuttaminen *tai*-sanaksi on perusteltua ympäristövaliokunnalle annetussa vastineessa (27.10.2016, s. 9-10) esitetyin perustein. Hakijan velvollisuus on osoittaa edellytysten täyttyminen. Poikkeaminen olisi edelleenkin harkinnanvaraista, hakemus voidaan evätä. Ehdotettu muutos keventäisi myös hallinnollista taakkaa, kun toinen perusteista riittäisi yksin poikkeamisen myöntämisen perusteeksi.

2. Uudet laintasoiset perussäännökset ja valtuussäännökset

2.1 Yleistä

Hallituksen esitykseen sisältyy myös säädöstason tarkistamista eräin osin. Sääntelyn tasoa ehdotetaan nostettavan asetuksesta lain tasolle, mikä on perusteltua perustuslain näkökulmasta. Kun otetaan huomioon ehdotettu sääntely, ympäristöministeriö pitää säädöstason tarkistamista ja ehdotettuja valtuussäännöksiä lähtökohtaisesti riittävinä.

Kuitenkin eräitä pykäläkohtaisia täsmennystarpeita on perustuslakivaliokunta nostanut esille seuraavasti:

2.2 Ehdotettu 154 a §

Perustuslakivaliokunta katsoo, että kuormituslukua koskevaa pykäläehdotusta on syytä täsmentää. Se on valiokunnan mukaan erityisen tärkeää, mikäli valtuuden perusteella on tarkoitus antaa voimassa olevan talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvoston asetuksen (209/2011, hajajätevesiasetus) 2 §:ää vastaavaa säännös, jossa säädetään kuormitusluvun suuruudesta kiintein määrin.

Ympäristöministeriön on tarkoitus antaa voimassa olevaa hajajätevesiasetusta täysin vastaava säännös, kuten PeV:n lausunnossa on esitetty. YM katsoo olevan perusteltua, että pykäläehdotusta olisi täsmennettävä esimerkiksi seuraavalla tavalla (muutosehdotus keltaisella):

Ehdotettu 154 a §	Ehdotettu 154 a § + täsmennysehdotus keltaisella
154 a § Haja-asutuksen kuormitusluku Haja-asutuksen kuormitusluvulla osoitetaan yhden asukkaan käsittelemättömien talousjätevesien keskimääräinen kuormitus orgaanisen aineen, fosforin ja typen osalta grammoina vuorokaudessa. Kuormitusluku koostuu kuormituksen alkuperästä sekä eri kuormituslajien määristä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä haja-asutuksen kuormitusluvusta.	154 a § Haja-asutuksen kuormitusluku Haja-asutuksen kuormitusluvulla osoitetaan yhden asukkaan käsittelemättömien talousjätevesien keskimääräinen kuormitus orgaanisen aineen, fosforin ja typen osalta grammoina vuorokaudessa. Kuormituslajikohtainen luku perustuu kuormituksen alkuperään eri kuormituslajeilla. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä haja-asutuksen kuormitusluvusta kuormituksen alkuperän ja eri kuormituslajien mukaan eroteltuina.

Pykälän perustelut voisivat tältä osin kuulua seuraavasti:

> **Ote yksityiskohtaisista perusteluista.** Täsmennys keltaisella.
>
> **154 a §.** *Haja-asutuksen kuormitusluku*. Pykälässä säädettäisiin 154 §:n 4) kohdan ja hajajätevesiasetuksen 2 §:n sisältöä vastaavasti haja-asutuksen kuormitusluvusta.
>
> Pykälän 1 momentin mukaan haja-asutuksen kuormitusluvulla osoitettaisiin yhden asukkaan käsittelemättömien talousjätevesien keskimääräinen kuormitus kuormituslajikohtaisesti orgaanisen aineen, fosforin ja typen osalta grammoina vuorokaudessa. Kuormitusluku määritettäisiin nykyiseen tapaan ja se koostuisi edelleen kuormituslajikohtaisesti kuormituksen alkuperän mukaisista osista.
>
> Pykälän 2 momentissa olisi valtioneuvostolle osoitettu asetuksenantovaltuus antaa haja-asutuksen kuormitusluvusta tarkempia säännöksiä kuormituksen alkuperän ja eri kuormituslajien mukaan eroteltuina. Hajajätevesiasetus sisältää jo nyt muun muassa teknisiä säännöksiä mitoituksesta. Asetuksella voitaisiin antaa myös tarkempia säännöksiä suunnittelussa käytettäväksi haja-asutuksen kuormitusluvun koostumuksesta nykyiseen tapaan, kuten asetuksen liitteen 1, taulukossa 1 säädetään. Kyse olisi perustuslain 80 §:n edellyttämästä muutoksesta.

2.3 Ehdotettu 156 c §

Perustuslakivaliokunta katsoo, että PL 80 §:n näkökulmasta viranomainen voidaan valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä vain määrätyistä asioista. Tästä johtuen yleistä tarkkarajaisuutta pidemmälle menevistä vaatimuksista määritellä lain piiriin kuuluvat asiat laissa. Säännös edellyttää soveltamisalan suhteen täsmällistä rajausta. Säännös edellyttää tavanomaista suurempaa täsmällisyyttä edellä selostetuista perusteista. Ankarampien vaatimusten määrittely on sidottava säännösperustaisesti ainakin siihen, että ne ovat välttämättömiä paikallisten ympäristöolosuhteiden vuoksi.

Käytännössä kunnat ovat joko sisällyttäneet ohjeellisen hajajätevesiasetuksen säännöksen (4 §) sellaisenaan ympäristönsuojelumääräykseen sisälle tai niin, että määräyksessä suoraan viitataan hajajätevesiasetuksen 4 §:ään. Tätä kautta ohjeellinen asetuksen säännös tulee velvoittavaksi. Säännöksen tarkoituksena on ollut yhdenmukaistaa jätevesijärjestelmien suunnittelukäytäntöjä ja paikallisten määräysten laadintaa.

Kunnat voivat myös antaa tätä vaatimusta ankarampia määräyksiä, jos se on ympäristönsuojelullisesti paikallisista olosuhteista johtuen tarpeen.

YM katsoo, että ehdotettua 156 c § on syytä täsmentää esimerkiksi seuraavalla tavalla:

Ehdotettu 156 c §	Ehdotettu 156 c § ja muutosehdotus keltaisella
156 c § Perustasoa ankarampi puhdistusvaatimus Riippumatta siitä mitä 154 b, 156, 156 a ja 156 b §:ssä säädetään, kiinteistön jätevesijärjestelmän on täytettävä perustasoa ankarampi puhdistusvaatimus, jos siitä muualla laissa säädetään tai lain nojalla säädetään tai määrätään. Kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä voidaan antaa 202 §:n nojalla perustason puhdistusvaatimusta ankarampia vaatimuksia, jos ne ovat perusteltuja paikallisten ympäristöolosuhteiden vuoksi. Valtioneuvoston asetuksella säädetään ohjeellisesta puhdistustasosta, joka talousjätevesien puhdistuksella tulisi saavuttaa, jos kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä annetaan perustason puhdistusvaatimusta ankarampi vaatimus.	156 c § Perustasoa ankarampi puhdistusvaatimus Riippumatta siitä mitä 154 b, 156, 156 a ja 156 b §:ssä säädetään, kiinteistön jätevesijärjestelmän on täytettävä perustasoa ankarampi puhdistusvaatimus, jos siitä muualla laissa säädetään tai lain nojalla säädetään tai määrätään. Kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä voidaan antaa 202 §:n nojalla perustason puhdistusvaatimusta ankarampia vaatimuksia, jos ne ovat välttämättömiä ~~perusteltuja~~ paikallisten ympäristöolosuhteiden vuoksi. Valtioneuvoston asetuksella säädetään ohjeellisesta puhdistustasosta, joka talousjätevesien puhdistuksella tulisi saavuttaa, jos kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä annetaan perustason puhdistusvaatimusta ankarampi vaatimus.